

Харитоновна О.І.

Національний університет «Одеська юридична академія»

ORCID ID: 0000-0002-9681-9605

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ КОРПОРАТИВНОГО ПРАВА: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ

Авторка при постановці завдань наукового дослідження зазначає, що теорія корпоративного права України наразі стоїть перед необхідністю пошуку відповіді на два головних виклики сучасності: 1) адаптація вітчизняного права (у тому числі, правової доктрини і концепції законодавства) до права ЄС; 2) трансформація основних понять та категорій юриспруденції відповідно до вимог (умов) інформаційного суспільства. Причому визначальним є саме другий виклик, оскільки він адресований не лише одній чи кільком державам, і навіть, не тільки європейській цивілізації, а усьому людству. І в умовах становлення та розвитку інформаційного суспільства важливу роль відіграють інформаційно-комунікаційні технології, які дозволяють збирати, обробляти, отримувати та передавати інформацію на локальному, загальнодержавному та міжнародному рівнях, провідне місце серед таких технологій посідає – Інтернет.

Звертається увага, що діджиталізація наряду торкнулася і корпоративного права, що зумовило необхідність дослідження відповідних процесів і їх вплив на корпоративне право і корпорації. Тому метою статті визначено безпосередній аналіз діджиталізаційних процесів, що відбуваються у корпоративному праві.

Зроблено висновок, що навіть побіжний огляд змін, що відбулися у сфері ведення бізнесу у зв'язку із діджиталізацією, свідчить про великий вплив цифрових технологій, починаючи із процесу створення корпорацій, управління ними і закінчуючи появою нових, віртуальних організацій, які існують лише у віртуальній реальності. Нова реальність, у якій діють корпорації, не завжди є врегульованою достатнім чином. Це стосується, зокрема, необхідності розмежування юридичних і віртуальних (квазі-юридичних) осіб, розробка онлайн-формату загальних зборів, питань ідентифікації учасників та присутніх, наприклад, за допомогою індивідуальних паролей доступу, фіксації ходу загальних зборів та результатів голосування, збереження даних тощо.

Ключові слова: корпоративне право, діджиталізація, інтернет, ІТ-право, бізнес, інформаційне суспільство, господарське право, юридичні особи, корпоративні відносини, он-лайн реєстрація юридичних осіб, електронні загальні збори, корпоративна прозорість, віртуальні організації, «віртуальні особи».

Актуальність теми. Теорія корпоративного права України наразі стоїть перед необхідністю пошуку відповіді на два головних виклики сучасності: 1) адаптація вітчизняного права (у тому числі, правової доктрини і концепції законодавства) до права ЄС; 2) трансформація основних понять та категорій юриспруденції відповідно до вимог (умов) інформаційного суспільства. Причому визначальним є саме другий виклик, оскільки він адресований не лише одній чи кільком державам, і навіть, не тільки європейській цивілізації, а усьому людству.

В умовах становлення та розвитку інформаційного суспільства важливу роль відіграють інформаційно-комунікаційні технології, які дозволяють збирати, обробляти, отримувати та передавати інформацію на локальному, загальнодержавному

та міжнародному рівнях. Провідне місце серед таких технологій посідає Інтернет – найбільша телекомунікаційна мережа у світі, яка зародилася у 1969 році і починаючи з 80-х років ХХ століття стала активно розвиватися та розповсюджуватися. Основною метою мережі Інтернет є поширення інформації серед користувачів, обмін такою інформацією. Вона є унікальним засобом комунікації, яка не знає часових і просторових меж, оскільки обмін інформацією відбувається блискавично і незалежно від відстані і кордонів. Саме мережа Інтернет є інформаційним підґрунтям інтеграційних процесів, які відбуваються в світі. Діджиталізація наряду торкнулася і корпоративного права, що зумовлює необхідність дослідження відповідних процесів і їх вплив на корпоративне право і корпорації.

Метою статті є аналіз діджиталізаційних процесів, що відбуваються у корпоративному праві.

Ступінь дослідження проблеми. Дослідженню проблем діяльності товариств, визначенню порядку формування, компетенції органів управління юридичних осіб, відповідальності їх членів присвячувалось багато робіт вчених-юристів. Серед них наукові праці таких вчених, як В. І. Борисова, А. Блюмхардт, О. М. Вінник, Н. С. Глусь, О. Р. Кібенко, В. М. Кравчук, І. М. Кучеренко, В. В. Луць, Р. А. Майданик, Р. Б. Сивий, І. В. Спасибо-Фатєєва, С. В. Томчишен, В. С. Щербина, О. В. Щербина, О. С. Яворська, В. Л. Яроцький та ін.

Безпосередньо проблемам діджиталізації корпоративного права приділяли увагу такі науковці, як О.Р. Кібенко, І.В. Спасибо-Фатєєва, Є.О. Харитонов, Р.А. Майданик [1, с. 76-81], І.О. Ромашенко [2, с. 99-101], О.С. Орлова [3] та ін. Але, з огляду на зростання значення діджиталізації в усіх сферах суспільного життя, цих наукових розвідок має бути набагато більше.

Виклад основного матеріалу. Діджиталізація корпоративного права, на думку О.Р. Кібенко, це зміни в процедурах, врегульованих корпоративним законодавством та пов'язаних з переходом від процесів у паперовій формі, під час яких присутність особи заявника перед компетентним органом є обов'язковою, до прямих он-лайн процедур, які не потребують безпосередньої участі посередника чи компетентного органу (end-to-end direct online procedure).

При цьому робиться акцент на трьох базових елементах: 1) он-лайн процедура (on-line) – процедура, яка може здійснюватись через веб-мережу і є доступною для кінцевих споживачів послуг; 2) пряма он-лайн процедура (direct) – процедура, яка може бути проведена напряду самостійно кінцевим споживачем, тобто без втручання посередника чи компетентного органу; 3) безперервна он-лайн процедура (end-to-end) – процедура, всі етапи чи дії якої відбуваються виключно он-лайн, жодний елемент не передбачає необхідності використання паперового носія чи фізичної присутності [4].

Діджиталізація стрімко входить у сферу бізнесу. У своєму дослідженні Лірі Андерссон (Liri Andersson), засновник консалтингової компанії This Fluid World, та Лудо Ван дер Хейден (Ludo Van der Heyden), професор INSEAD.» Directing Digitalisation: Guidelines for Boards and Executives (PDF) зауважили, що ще 10 років тому на запитання «З чим у вас асоціюється слово «цифровий»?» лідери в основному відповідали: це щось,

пов'язане із соціальними медіа. Сьогодні ж керівники корпорацій кажуть, що це програмні додатки, «великі дані», тривимірний друк, «хмара» чи інші цифрові технології. «Всі ці відповіді є одночасно як правильними, так і неправильними; бо найважливішим є не окремі «плоди» діджитал-революції, а їхній кумулятивний ефект, що змінює саму сутність бізнесу та організацій, – пишуть автори, додаючи: «Більше немає границі, яка б розмежувала світ до і після цифризації; зараз діджиталізація – це бізнес, а бізнес – це діджиталізація» [5].

Таким чином, ми стикаємося з необхідністю дослідження тих процесів, що відбуваються у зв'язку із діджиталізацією і проблем, нею породжених, у корпоративному праві.

Враховуючи необхідність адаптації вітчизняного права (у тому числі, правової доктрини і концепції законодавства) до права ЄС, зазначимо, що метою діджиталізації корпоративного права ЄС є вирівнювання можливостей використання он-лайн інструментів для проведення компаніями з різних країн ЄС своїх основних операцій. Основним завданням є забезпечення повної он-лайн доступності таких процесів: реєстрація компанії; подання та отримання інформації про компанію; реорганізація; добровільна ліквідація (розпуск) компанії; он-лайн комунікації між компанією та акціонерами, органами компанії (внутрішні комунікації).

25 квітня 2018 р. Єврокомісія запропонувала зміни до регулювання корпоративних відносин, що мають полегшити ведення бізнесу на внутрішньому ринку ЄС та забезпечити гарантіями транскордонні операції. Було запропоновано два проекти: стосовно гармонізації корпоративного права в умовах цифрових технологій та транскордонної мобільності компаній.

Відповідно до цих проектів, пропонується можливість реєструвати компанії в онлайн-режимі (в т.ч. транскордонні), а також переміщувати та реорганізовувати компанії в межах ЄС, не зазнаючи зайвих витрат - лише за умови, що такі дії не є фіктивними та не зачіпають інтересів зацікавлених сторін - працівників, кредиторів, акціонерів [6].

Підґрунтям діджиталізації має стати також корпоративна культура Цифрова революція за своєю сутністю носить більшою мірою культурний, а не лише технологічний характер. Як і будь-яка інша масштабна культурна зміна, діджиталізація може втілитись у реальність тільки за умови, що її «ядром» стануть топ-менеджери та члени ради директорів [5].

В українському законодавстві до нормативної бази, що регулює цифрову трансформацію, можна віднести такі нормативні акти, як: Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки, Постанова Кабінету Міністрів України про «Деякі питання цифрового розвитку» 2019 року, тощо. У вересні 2019 році в Україні було створено Міністерство цифрової інформації. Серед його завдань була розробка проєкту «держава у смартфоні». Офіційно його запустили у 2020 році під назвою Дія. Він поєднує мобільний застосунок та портал державних послуг.

Україна має електронну систему державних закупівель Prozorro. Також одними з перших ми впровадили систему для продажу державного майна — Prozorro.Sale. Тут проходять аукціони з приватизації, оренди комунального майна чи земельних ділянок [7].

Цікавим доробком у сфері діджиталізації став новий модельний статут, який містить не одну редакцію, а набір правил, які можна обирати при генерації документів. Усі положення діляться на: 1) обов'язкові для всіх ТОВ; 2) обов'язкові для ТОВ, у статутному капіталі яких є корпоративні права держави; 3) варіативні (де можна обрати один з декількох пунктів); 4) рекомендовані (цей варіант буде обрано «за замовчуванням», якщо немає наміру його змінити. Як зазначається, документ виглядає досить незвично, тому що його не можна просто скопіювати і роздрукувати. Однак, фактично, Постановою було затверджено не сам модельний статут, а алгоритм для його генерації [8].

Крім того, запущена система, за допомогою якої користувачі за кілька кліків зі стовідсотковою точністю можуть встановити зв'язки між компаніями та бенефіціарами. Швидкість обробки запитів у системі досить висока, реалізовано повномасштабний мобайл клієнт, що дає можливість працювати зі смартфонів і планшетів так само повноцінно та швидко, як зі стаціонарних комп'ютерів. Навіть аналітичний інструмент «Зв'язки» функціонує чітко та оперативно і в зручному для користувача інтерфейсі. До ключових переваг оновленої версії CONTR AGENT відносять: 1) швидкий пошук та побудова точних зв'язків між компаніями, засновниками, спільними керівниками, адресами і контактами, 2) актуальне досє та історичні дані про кожну українську компанію, 3) максимально детальна інформація про ФОПи, 4) мобільність і доступність у режимі 24/7, 5) зручний функціональний інтерфейс мобільної версії. З CONTR AGENT легко самостійно перевірити дані про контрагентів в Єдиному держав-

ному реєстрі, відкриті виконавчі провадження, період існування компанії/реєстрації ФОП, частоту змін керівництва, власників, бенефіціарів, накладені санкції. У поміч - цілодобова онлайн-підтримка.

Система надає інформацію виключно з офіційних та відкритих джерел: Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, Базу оголошень з тематики банкрутства, опублікованих на сайті Вищого господарського суду України, Єдиного державного реєстру судових рішень, Плану державних перевірок підприємств, Інформації про суб'єктів господарювання, що мають податковий борг [9].

Діджиталізація дозволяє, таким чином, спростити як реєстрацію корпорацій, так і управління ними.

У багатьох країнах законодавство дозволяє проводити загальні збори як повністю віртуально, так і в гібридній формі, коли частина учасників присутня фізично в одному місці, а частина долучається онлайн. Багато відомих компаній проводять загальні збори акціонерів онлайн, наприклад, HP Inc., PayPal Holdings, Inc., в той час як інші надають перевагу гібридній формі (Microsoft Corporation, Johnson & Johnson).

Першим кроком у врегулюванні дистанційного проведення зборів акціонерів в акціонерних товариствах було прийняття Верховною Радою України 30 березня 2020 р. Закону України №540-ІХ «Про внесення змін до деяких законодавчих актів, спрямованих на забезпечення додаткових соціальних та економічних гарантій у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (Covid-2019)». Зокрема, цим законом вносилися зміни до перехідних та прикінцевих положень закону України «Про акціонерні товариства» №514-VI від 17 вересня 2008 р., якими було встановлено, що у випадку, якщо з огляду на дію обмежувальних заходів у зв'язку з дією карантину на території України проведення зборів акціонерів у загальному порядку (тобто спільною присутністю в одному місці) є неможливим, збори можуть бути проведені дистанційно в порядку та строки, визначені «Тимчасовим порядком дистанційного проведення зборів акціонерів», затвердженим Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку.

Новий закон України «Про акціонерні товариства» передбачає можливість проведення очних загальних зборів, електронних загальних зборів та дистанційних загальних зборів. При цьому електронні загальні збори не передбачають спільної присутності на них акціонерів (їх представників)

та проводяться виключно шляхом електронного заочного голосування акціонерів з використанням авторизованої електронної системи, а дистанційні загальні збори проводяться шляхом дистанційного заповнення бюлетенів акціонерами і надсилення їх до товариства через депозитарну систему України у порядку, встановленому Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку.

Запроваджується також можливість скороченої процедури скликання загальних зборів. У такому випадку повідомлення про проведення позачергових загальних зборів здійснюватиметься не пізніше ніж за 15 днів.

В Україні Закон про товариства з обмеженою відповідальністю також передбачає проведення загальних зборів учасників в режимі відеоконференції, що дозволяє бачити та чути всіх учасників одночасно. Щодо гібридної форми загальних зборів у законі відсутні положення, які б обмежували використання компаніями такого варіанту.

Порядок проведення загальних зборів у формі відеоконференції законом не регламентований. Тому, як зазначають практики, у статуті або внутрішньому положенні варто врегулювати питання ідентифікації учасників та присутніх, наприклад, за допомогою індивідуальних паролей доступу, фіксації ходу загальних зборів та результатів голосування, наприклад, відеозапис або шляхом збереження електронних повідомлень, формування електронного протоколу [10].

Слід також дуже обережно підходити до онлайн формату членам органів управління компанії, які ухвалюють рішення знаходячись за межами України. Наприклад, податкові органи іноземних країн можуть визнати українську компанію податковим резидентом тієї країни, з якої здійснюється ефективне управління, тобто країни, з якої топ-менеджмент приймає на постійній основі рішення певної важливості щодо української компанії (так зване правило місця ефективного управління).

Рух до корпоративної прозорості (corporate transparency) є світовим трендом, який останнім часом набирає обертів. У низці розвинених країн вже діють стандарти прозорості фінансової інформації у формі процедури «KnowYour Client (Customer)» (KYC), принципи якої, серед іншого, закладені у Сорока рекомендаціях Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням коштів (FATF) від 25 вересня 2003 року а також Директиві Європейського Парламенту та Ради 2005/60ЕС про боротьбу з відмиванням коштів від 25 жовтня 2005 р. Відповідно сьогодні все більше країн запроваджують або готуються

до запровадження публічного розкриття кінцевих власників бізнесу.

25 листопада 2014 року набув чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо визначення кінцевих вигодоодержувачів юридичних осіб та публічних діячів» № 1701-VII. Відтак, інформацію про кінцевих власників усіх українських компаній оприлюднено на Єдиному державному порталі відкритих даних. З цим кроком Україна приєдналась до Глобального реєстру бенефіціарних власників – ініціативи Transparency International щодо сприяння прозорості й запобігання корупції. Таким чином, Україна стала однією з країн-лідерів у розкритті інформації про бенефіціарних власників серед країн, що впроваджують Ініціативу прозорості видобувних галузей. При реєстрації юридичної особи інформацію про структуру власності засновників, кінцевого вигодоодержувача представник юридичної особи включатиме до реєстраційної картки. При подальшій зміні вигодоодержувачів та/або власників істотної участі юридична особа зобов'язана подати реєстраційну картку про внесення змін до відомостей про юридичну особу, які містяться в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців.

Головною новелою Закону було те, що тепер відомості про вигодоодержувачів та власників істотної участі будуть у відкритому доступі в ЄДР. Раніше в реєстрі можна було побачити лише поточних засновників (учасників) юридичної особи.

Доступ до вказаної вище інформації є відкритим для усіх фізичних та юридичних осіб, органів державної влади. Зазначена інформація повинна містити дані про прізвище, ім'я та по батькові кінцевого бенефіціарного власника, країну громадянства, серію та номер паспорта громадянина України або паспортного документа іноземця, місце проживання, реєстраційний номер облікової картки платника податків (за наявності).

Важливе значення має діджиталізація і у зв'язку з війною. Так, щоб швидко повернутися до роботи та бути стійким до нових криз, український бізнес має використовувати хмарні технології. Наприклад, для організації дистанційної роботи працівників підключаються віртуальні робочі столи, а а збереження даних стає життєво необхідним. Azure Virtual Desktop – це хмарне рішення для віртуалізації робочих столів та додатків. З ним бізнес може налаштувати віртуальний робочий простір своєї команди з необхідним набором програм, індивідуально адаптуючи його

під кожного співробітника або окремих відділів. Працівнику потрібен лише доступ до інтернету та будь-який пристрій для доступу до хмарного робочого столу – ноутбук, смартфон, планшет тощо [11, с.756-758].

На основі сучасних інформаційних технологій створюються системи реорганізації існуючих організацій і принципово нові типи організацій – віртуальні організації. Віртуальна корпорація (ВК) представляє собою електронне об'єднання капіталів (ресурсів) різного типу - фінансового технологічного людського (зокрема інтелектуального) в інтересах виконання складних унікальних проєктів створення продукції світового класу і максимально повного задоволення вимог замовника. До відмінних рис таких корпорацій відносять: 1) непостійний характер функціонування; 2) здійснення зв'язків та управлінських дій на основі інтегрованих і локальних інформаційних систем і телекомунікацій; 3) взаємовідносини з усіма партнерськими та іншими зацікавленими організаціями через серію угод договорів і взаємне володіння власністю; 4) створення тимчасових альянсів організацій в суміжних областях діяльності; 5) часткова інтеграція з материнською компанією і збереження відносин спільної власності доти, доки це вважається вигідним; 6) договірні відносини працівників з адміністрацією у всіх ланках [12, р. 54-57].

Таким чином, розширення кола суб'єктів економічного (торгового, цивільного) обігу за рахунок учасників ІТ-сфери («віртуальних осіб, організацій») тягне необхідність певного перегляду розуміння правосуб'єктності таких осіб, оскільки вона є необхідною умовою їх участі у цивільному обігу. Зокрема, стосовно юридичної особи традиційно розрізняють такі елементи її правосуб'єктності: 1) правочиноздатність; 2) деліктоздатність; 3) трансдідздатність; 4) бізнесдідздатність. Наразі такий перелік елементів правосуб'єктності юридичної особи, на нашу думку, вже виглядає застарілим, а тому має бути доповненим згадкою про такий елемент як «кіберздатність», під якою ми маємо на увазі здатність бути активним учасником відносин у ІТ-сфері (зокрема, укладати договори у якості

сторони, що надає ІТ-послуги, та як їхній споживач, бути учасником відносин е-комерції, соціальних мереж, приймати участь в інтерактивних акціях тощо). Відмінність від правочиноздатності тут полягає в тому, що «кіберздатність» може реалізовуватися за допомогою не лише правочинів, а й юридичних вчинків). Крім того, внаслідок спеціальних вимог до особи, яка надає ІТ-послуги, «кіберздатність» у певних випадках може бути елементом спеціальної правосуб'єктності юридичної особи.

Аналізуючи структуру правосуб'єктності «віртуальних осіб (організацій)», слід зазначити, що тут, на нашу думку, неприйнятне застосування положення ст. 91 ЦК, згідно якому «юридична особа може мати такі ж права і обов'язки, як і особа фізична, за винятком тих, передумовою володіння якими є природні властивості людини». Застосування її в порядку аналогії закону неможливе, оскільки йдеться саме про «юридичну особу», а тому відсутні умови для застосування останньої.

Натомість, може йтися про застосування аналогії права, котра має тут підставою визнання за «віртуальними особами (організаціями)» такої якості як «кіберздатність». На такому підґрунті далі в порядку аналогії права можуть застосовуватися концепти «правочиноздатність»; «деліктоздатність»; «бізнесздатність» [13, с. 242-246].

Висновки. Навіть побіжний огляд тих змін, що відбулися у сфері ведення бізнесу у зв'язку із діджиталізацією, свідчить про великий вплив цифрових технологій, починаючи із процесу створення корпорацій, управлінням ними і закінчуючи появою нових, віртуальних організацій, які існують лише у віртуальній реальності. Нова реальність, у якій діють корпорації, не завжди є врегульованою достатнім чином. Це стосується, зокрема, необхідності розмежування юридичних і віртуальних (квазі-юридичних) осіб, розробка онлайн-формату загальних зборів, питань ідентифікації учасників та присутніх, наприклад, за допомогою індивідуальних паролей доступу, фіксації ходу загальних зборів та результатів голосування, збереження даних тощо.

Список літератури:

1. Майданик Р.А. Віртуальні активи як об'єкт корпоративних прав у країнах загального та цивільного права. *Здійснення та захист корпоративних прав в Україні: шлях до європейських стандартів* : Збірник наукових праць за матеріалами XXI Міжнародної науково-практичної конференції (6 жовтня 2023 року, м.Івано-Франківськ). Івано-Франківськ, 2023. С. 76-81.
2. Ромащенко І.О. Впровадження конструкції віртуального місцезнаходження юридичної особи в право Європейського Союзу. *Здійснення та захист корпоративних прав в Україні: шлях до європейських стан-*

дартів: Збірник наукових праць за матеріалами XXI Міжнародної науково-практичної конференції (6 жовтня 2023 року, м. Івано-Франківськ) Івано-Франківськ, 2023. С. 99-101.

3. Орлова О.С. Правове регулювання господарської діяльності в умовах цифровізації. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2023. Вип. 77. Ч. 1. С. 195-201

4. Кібенко О.Р. Діджиталізація як нова ера розвитку корпоративного права. URL: <https://sud.ua/ru/news/blog/145948-didzhitalizatsiya-yak-nova-era-rozvitku-korporativnogo-prava?fbclid=IwAR0wvX1KGtqv2HyZwr3St77rgbNTbJq-1p5kzD6VBMr3SNWR9HvqntDqBjQ>

5. Leadership Guidelines for the Digital Age», INSEAD Knowledge. URL: <http://www.management.com.ua/tend/tend922.html>

6. Корпоративне регулювання: пропозиції від Єврокомісії. URL: <http://yur-gazeta.com/publications/practice/inshe/korporativne-regulyuvannya-propoziciyi-vid-evrokomisiyi.html>

7. Що таке діджиталізація та які переваги вона надає бізнесу. URL: <https://gigacloud.ua/blog/navchannja/scho-take-didzhitalizacija-ta-jaki-perevagi-vona-nadae-biznesu>

8. Машиночитувальні статuti в Україні. URL: <http://loyer.com.ua/uk/mashinozchituvalni-statuti-v-ukrayini/>

9. Знайти зв'язки між компаніями та бенефіціарами тепер можна за кілька кліків. URL: https://biz.ligazakon.net/ua/news/187756_znayti-zvyazki-mzh-kompanyami-ta-benefitsarami-teper-mozhna-za-klka-klkv?_ga=2.165056566.869249519.1567508156-332517034.1567508156

10. Корпоративне управління онлайн або діджиталізація корпоративних відносин в українських компаніях: адвокат Литовченко. URL: <https://advokatpost.com/korporatyvne-upravlinnia-onlajn-abo-didzhitalizatsiia-korporativnykh-vidnosyn-v-ukrainskykh-kompaniiakh-advokat-lytovchenko/>

11. Габур О. С. Діджиталізація корпоративного сектору і війна. *Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів XXI століття» (до 25-річчя Національного університету «Одеська юридична академія» та 175-річчя Одеської школи права: у 2 т.: матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (м. Одеса, 17 червня 2022 р.). Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. Т. 2. С. 756-758.*

12. Kharytonova O., Kharytonova Y., Bignyak O. “Quasi corporations” and Euro- integration. *Development of national Law in the context of integration into the European legal space*. Collective monograph. Warszawa: Instytut Integracji Europejskiej, 2018. P. 54-73.

13. Харитонов О.І., Харитонов Є.О. Деякі проблеми правосуб'єктності корпорацій у цифрову добу. *Корпоративне право України та європейських країн: питання теорії та практики*: Збірник наукових праць за матеріалами XV Міжнародної науково-практичної конференції (6-7 жовтня 2017 р., м. Івано-Франківськ). Івано-Франківськ, 2017. С. 242-246.

Kharytonova O.I. DIGITALIZATION OF CORPORATE LAW: PROBLEMS AND PROSPECTS

The author, while setting the tasks of the scientific research, notes that the theory of corporate law of Ukraine is currently faced with the need to find an answer to two main modern challenges: 1) adaptation of domestic law (including legal doctrine and the concept of legislation) to EU law; 2) transformation of the main concepts and categories of jurisprudence in accordance with the requirements (conditions) of the information society. Moreover, it is the second challenge that is decisive, since it is addressed not only to one or several states, and even not only to European civilization, but to all humanity. And in the conditions of the formation and development of the information society, information and communication technologies play an important role, which allow collecting, processing, receiving and transmitting information at the local, national and international levels, the leading place among such technologies is occupied by the Internet.

Attention is drawn to the fact that digitization has directly affected corporate law, which necessitated the study of relevant processes and their impact on corporate law and corporations. Therefore, the aim of the article is a direct analysis of digitalization processes taking place in corporate law.

It is concluded that even a cursory review of the changes that have taken place in the field of conducting business in connection with digitalization shows the great impact of digital technologies, starting from the process of creating corporations, managing them and ending with the emergence of new, virtual organizations that exist only in the virtual world. reality The new reality in which corporations operate is not always adequately regulated. This concerns, in particular, the need to distinguish between legal and virtual (quasi-legal) persons, development of the online format of general meetings, issues of identification of participants and attendees, for example, with the help of individual access passwords, recording of the progress of general meetings and voting results, data storage, etc.

Key words: corporate law, digitalization, Internet, IT law, business, information society, economic law, legal entities, corporate relations, online registration of legal entities, electronic general meetings, corporate transparency, virtual organizations, «virtual entities».

Відомості про авторів

Бут І.О. – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного процесу Національного університету «Одеська юридична академія»

Гайду С.В. – аспірант кафедри конституційного, міжнародного і кримінального права Донецького національного університету імені Василя Стуса

Голодник Ю.А. – кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінальної юстиції Державного податкового університету України

Грабчак Г.В. – аспірант кафедри міжнародного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Губанов О. О. – доктор юридичних наук, професор, доцент кафедри службового та медичного права, Навчально-науковий інститут права Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Демчук А.М. – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін, декан юридичного факультету Волинського національного університету імені Лесі Українки

Добровольська В.В. – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри господарського права і процесу Національного університету «Одеська юридична академія»

Єршова Ю.О. – членкиня правління Офісу аналітики та консультацій з питань сталого розвитку

Казік Т.В. – аспірантка кафедри теорії та історії держави і права ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

Кметик-Подубінська Х.І. – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри інтелектуальної власності, інформаційного та корпоративного права Львівського національного університету імені Івана Франка

Кравченко О.М. – кандидат юридичних наук, докторант Національного університету біоресурсів і природокористування України

Криворучко Д.В. – аспірант кафедри кримінального процесу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Мамедіов Н.Н. – кандидат юридичних наук, докторант Бакинського Державного Університету (Азербайджан)

Осіпов Ю.В. – здобувач Науково-дослідного інституту публічного права

Романенко І.В. – кандидат юридичних наук, доцент кафедри загальноправових дисциплін Національної академії Служби безпеки України

Сошников А.О. – кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник Державної установи «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Макутова Національної академії наук України»

Спесівцев Д.С. – кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри цивільно-правових дисциплін Волинського національного університету імені Лесі Українки

Туманянц А.Р. – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального процесу, Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Тильчик В.В. – доктор юридичних наук, професор, проректор з наукової роботи, Київський університет інтелектуальної власності та права Національного університету «Одеська юридична академія»

Уткіна М.С. – кандидат юридичних наук, доцент, старший викладач кафедри кримінально-правових дисциплін та судочинства Навчально-наукового інституту права Сумського державного університету; науковий дослідник Університету Уорика

Федчак І.А. – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності Львівського державного університету внутрішніх справ

Фомічов К.С. – кандидат юридичних наук, доцент, докторант кафедри права та правоохоронної діяльності Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка

Харитоновна О.І. – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри права інтелектуальної власності та корпоративного права Національний університет «Одеська юридична академія», Член-кореспондент НАПрН України

Харь І.О. – кандидат юридичних наук, доцент, завідувач відділу аспірантури та докторантури, Київський інститут інтелектуальної власності та права Національного університету «Одеська юридична академія»

Шкелебей О.В. – аспірант кафедри публічного та приватного права Навчально-наукового гуманітарного інституту Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського

Шпак Н.А. – доцент кафедри адміністративного права і процесу та митної безпеки, Державний податковий університет

Южека Р.С. – аспірант 4-го року навчання навчальної групи АС-941 третього освітньо-наукового рівня вищої освіти «доктор філософії» кафедри кримінально-правових дисциплін Навчально-наукового інституту права та інноваційної освіти Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ; член Громадської організації «Спілка освітян України»